

Takács Marianna

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

708

Nemzeti Szalon

Szerző:

A SZÍR MŰVÉSZET

Cím:

Kiállítás a Nemzeti Szalonban

Forrás:

Képzőművészet

Idő

1958

Személy

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

A Szovjetunióban, Lengyelországban, a Német Demokratikus Köztársaságban és Csehszlovákiában rendezett bemutatók után Budapestre is eljutott az a kiállítás, mely az Egyesült Arab Köztársaság északi tagállamának, Szíriának művészetét mutatja be. Most első ízben van alkalmunk a Közel-Kelet e festői országának fiatal képzőművésztelével megismerkedni. A szinte csak az ország 1946. április 17-én elnyert függetlensége óta született szír festőművészeiről eddig jóformán semmit sem tudhattunk, de az Ezeregyéjszaka mesevilágát meglevenítő népművészeiről és népi elemeken alapuló kézműiparról már sokat hallottunk, nem egy emléke századokkal ezelőtt eljutott hozzánk.

A szír művészeti kiállítás a Nemzeti Szalon öt termében a Közel-Kelet színes világába vezet. Szerencsés ötlet volt a népművészeti és kézműipari anyagot a nagy középső teremben elhelyezni: bőséges és változatos anyagával valóban lenyűgöző hatást tesz a belépő látogatóra.

A bejárati ajtó két oldalán a falak mentén elhelyezett vitrinekben népi viseletek, használati tárgyak, zeneszerszámok festői elrendezésben váltogatják egymást. A Szíria különböző vidékein más és más életfeltételek között élő lakosság ruházata az éghajlathoz alkalmazkodik. A síkság és a földművelő vidékek parasztsága az oázisok tiszta zöld színeivel illeszkedik a kék és piros, gazdagon hímzett ruhákat viselő nomád beduin

törzsek évszázadok óta alig változó bő sivatagi köntöseéhez, a fejét az erős napsütéstől védő „uqual”-hoz és „kufieh”-hez inkább a fekete és fehér színeket használják. A hegyvidékiek hímzésekkel borított, geometrikus arany- és ezüstdíszekkel ellátott ruhái vastag pamut- vagy gyapjúszövetből készülnek. Ismét másféle az arab Kelet két ősrégi ipari és kereskedővárosának, Damaszkusznak és Aleppónak viselete és népművészete. A meleg színekben pompázó selyem- és pamutbrokátok és a szinte súlytalan, választékos mintákkal hímzett selymek a városiakok kifinomult ízlését dicsérik.

A nagy terem másik fele a szír kézműipar és a hagyományokra támaszkodó iparművészet néhány megragadó alkotását tárja a nézők elé. Az üvegipar mai termékei a föníciaiak idejéből származó formákat alkalmazzák, a zöldes fényben csillogó vázák és dísz tárgyak modern formái is régies hatást keltenek. Az álmok világát elevenítik meg a mesteri réztárgyak, melyeknek berakott ezüstdíszítése áradó fantáziáról tanúskodik. A gazdag csont, elefántcsont, gyöngyház és színes fa alkalmazásával készült berakott dobozok a bútordarabok és színes zománcozással díszített fémtárgyak a szír kézműiparosok végtelen türelmét és érzékeny ízlését dicsérik.

Kevés nő járt eddig a kiállításra, aki a gazdag filigránművészetével készült, csipkefinom színes ezüstdíszekkel hímzett nem választott volna szívesen egy-egy pil-

lángó vagy madár formájú mellényt, fülbevalót vagy övet, ízléses karkötőt vagy nyakláncot. Ugyanígy a választékos ízléssel díszített, népi motívumokat felhasználó színes bőrtárgyak — övek, papucsok, szandálok, táskák — közül is nehéz volna egyet kiválasztani, olyan vonzó, sőt mindennapi életünkben is jól felhasználható volna valamennyi. De nő vagy férfi, öreg vagy fiatal látogatója a kiállítást, vágvódó sóhajtatását egy sem tudja elnyomni a híres damaszkuszi brokátok látán, melyek változatos színezetű, terekben ragyogva, figurális és ornamentális díszítéssel, a selyem-, az arany- és az ezüstsálak pompájában, zuhatagként omlanak le a falról.

A népművészeti és iparművészeti tárgyak, ha a mai szír kézművesek és iparművészek ügyességét, ízlését és színes fantáziáját dicsérik is, az évezredek hagyományok folytatói. Formakincsük, színviláguk és technikájuk nemzedékről nemzedékre öröklődött. A festőművészet azonban, amely mintegy hatvan alkotással szerepel a kiállításon, fiatal művészeti ág Szíriában, alig egy évtized óta fejlődött ki. Csak Szíria önállósága elnyerése után jelentkezett az igény arra, hogy az ország függetlenségét kivívott új nemzedék a festészetben is megtalálja lelki világának, reményeinek és vágyainak méltó kifejezőjét.

Szíriában még nincs festőművészeti főiskola. A fiatal művészek

Olasz- és Franciaországban, Egyiptomban és más tájakon ismerkednek meg a festészet technikájával, de képeik tárgya mindig a szír nép életét, a festői Szíria változatos tájait, évezredek műemlékeit, egy új, jobb életbe vetett hitüket ábrázolja. Megtaláljuk közöttük a realista és neoimpresszionista iskola híveit, a kubista, szimbolista és absztrakt iskolák hatásait is. Az előbbi — realista — törekvések jellemzik az Egyiptomban tanult *Nazem Dzsa' Fari* képeit is. A festő legszívesebben a régi Damaszkusz keleties színességű városrészeit festi (*Kawaffin, Erbinim-malom, Óváros*), képeinek mozgalmasságát tetszetős kompozícióval és élénk színekkel fokozza. Ugyancsak a keleti tárgyakat kedveli *Michel Kurshet*, a romantikus, színes keleti építészeti formái közé a régi keleti vendéglátás, a mindennapi élet motívumait szövi (*Egy keleti ház eleje, A kávéház*). A kolonializmus igájának lerázása, az arab világ összefogása ihlette meg *Farid Karduzt*, amikor az *Arabok ébredése* című lelkesítő hatást keltő képén egy fiatal férfi köré az arab népek különféle típusait csoportosította, mintegy serkentve valamennyiüket az összefogásra, függetlenségük kivívására.

A mohamedán vallás misztikus világába vezet *Sharif Orfali* képeivel, melyek az arabokat ima közben, a vallás előírta tisztálkodások elvégzésekor ábrázolja (*Az ima, Vallási tisztálkodás*). Ugyancsak a realista iskolához tartozik

Shatty asszony, aki finom színharmoniókra épült képeivel (*Az Omajjad-mecset, Teológusok*) a mai szír festészet egyik legvonzóbb alakja számunkra.

A keleti szönyegek sűkszerű előadásmódját és a Kelet vonzóan másféle világát eleveníti meg az igen tehetséges *Naim Izmail* a szír népéletből vett tárgyu festményeiben. Az *Óváros, A piac, az Omajjad-mecset* melletti árkokok kék és sárga színharmoniójú figurája és főként *A faluba menet* című, erős színfoltokkal és határozott kontúrokkal megalkotott képe a szír festészet egyik legérdekesebb egyéniségét mutatja be.

Érdekes — bár tőlünk kissé idegen — formai kísérlet fivérének, *Adham Izmailnak* az absztrakcióig eljutó *Szír melódia* című képe, melynek bonyolult szimbolikája a közérthetőség rovására megy. Kissé közelebb áll hozzánk a színekkel komponáló, kubista hatásokból táplálkozó *Szalah Nashef*, akinek *Egy régi bazár* és *A régi Damaszkusz* című képénél úgy érezzük, hogy útkeresése eredményekkel fog járni.

Fateh Mudares (*Az utolsó remény*) és *Robert Mulki* (*Háború vagy béke*) műveik eszméi tartalmával, korunk legégetőbb kérdéseivel nyúlnak. A festői formák teljes felbontása és elvont szimbolikájuk azonban lehetetlenné teszi, hogy műveik a nézőkre közvetítő magyarázat nélkül hatni tudjanak.

H. Takács Marianna